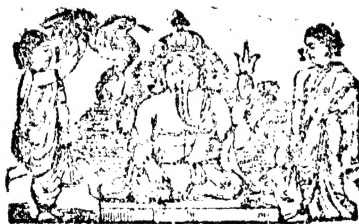

खेडावाळ ज्ञाति समस्ते
करेला ठरावो.

संवत १९४२.

श्री
खेडावाळ ज्ञाति समस्तनी
स्वस्थान वडताल
मध्ये

संवत् १९४२ ना भाव भासभां

भणेली

महासभाअे

स्वज्ञाति उत्कर्षार्थे

सर्वानुभते

करेला ठरावो "

अभक्षावाढ-आर्योदय प्रेस.

सने १८८६

શાંતિ સમસ્તની પુરવાનગીની

રૂઝે

નડીયાદની શાંતિ તરફથી

અધ્યક્ષી પ્રગટ કરનાર

ખેડાવાળા હિતવર્ધક સભા.

પ્રસ્તાવના*

શ્રી ભરતખંડની બાજબેડાવાળા જ્ઞાતિ સમસ્તે “કન્યાવિક્રય”ના દોષિત ચાલ કાઢી નાંખવા સાડ કરેલા ઠરાવો આ સાથે પ્રગટ કર્યાછે. એમાં એ વિષયને આદી લઈને જે જે બાબતોનું નિયમન કર્યું છે તે સર્વ એક બીજા સાથે કારણ—પરિણામનો નિકટ સંબંધ ધરાવેછે એમ દરેક પુરૂષને સહજ જણાઈ આવે એવું છે.

કન્યાવિક્રયની શાસ્ત્રે કરેલી મના અને તેથી થતો દુનિયામાં નામોશી દોષને અજાણી છે એમ નથી. તેમ છતાં એ અધમ કામ થાયછે તેનું મુખ્ય કારણ ઘણુંકરીને પૈસા સંબંધી તંગી હોયછે; અને એ તંગી કર—વાળા ખરચના બીજાથી અને રોજગારની ઠાંચથી ઉત્પન્ન થાયછે. માટે એવો બો-જો બનતી રીતે જ્ઞાતિ ભાષાઓ ઉપરથી કમી થાય અને રોજગાર વધારવાનો ઉપાય કરાય તોજ

કન્યાવિક્રયનો મૂળચ્છેદ થાય અને તેના કરેલો
નિષેધ હમેશા ટક એ વાત નિર્વિવાદ છે.

ખીનું—એ નિષેધ નભવામાં કન્યાઓની છત
થવાની પણ તેવીજ ખરી જરૂર છે, માટે એક સ્ત્રી
આરોગ્ય છતાં વધારે સ્ત્રીઓ કરવાના દુઃખદાયક
ચાલ જવાં તેનાં વિરોધી કારણોનો જોઈતો પ્રતિબંધ
કરવો જોઈએ.

ત્રીનું—કન્યાવિક્રયથી મળવાના પૈસા જેમ
ખને તેમ જલદી લેઈ નાંખવાની લાલચથી અને
કન્યાને રાજક દેવક થવાના ભયથી ધાણું કરીને ક-
ન્યાવિક્રય કરનારાજ છોક ખચપણમાં અને શાસ્ત્રે
ઠરાવેલી હુદની પહેલાં પણ ઉતાવળ કરી દીકરીઓને
પરણાવી દેછે, માટે કન્યાઓ જીંદગી પર્યંતના ત્રાસ-
દાયક જોખમમાં આવી ન પડે તે સારૂ બાળ વિવા-
હનો નિષેધ કરવો એ પણ તેવોજ જરૂરનો છે.

ચોથું—વિવાહ તુટતો અટકાવવાનો આજ
સુધી કાંઈ જ્ઞાતિ પ્રતિબંધ નહીં હોવાથી, વિવાહ

નક્કી થયા પછી પણ, ઠેઠ, હાથે વાળો મળતા સુધી, વખતે વખતે લાગ મળ્યા પ્રમાણે વિક્રયની રકમમાં વધારો કરવાની વિક્રય કરનારને લાલચ અને તક મળે છે અને તેથી આંકડામાં વધારો કરવાની એક ખીજા ઉપર પડા પડી થાય છે અને તેના પરીણામે વિક્રયનો આંક આજ સુધીમાં દિનપર દિન આટલો બધો વધી જવાનો વખત આવ્યો છે માટે વિવાહ શેક ન થવા પાંચે તોજ વિક્રયવૃદ્ધિ અને બાળ-વિવાહ અટક.

પાંચમું—કળેડાથી ઊત્પન્ન થતાં દુઃખ અને તેના માઠા પરીણામોથી થોડાજ અજાણ્યા હશે. તોપણ પૈસા જોડનાર મળેકે, તુરત, ગમે તેવું કળેકુ જોડવાને કન્યા વિક્રય કરનાર, દીકરીના સુખની કે આખરની દરકાર ન કરતાં, પહેલો આગળ પડે છે. અને એવા અનર્થ ને રસ્તે, તેને પૈસા વહેલા અને વધારે મળેછે. માટે વરની ઊમ્મર બનતાસુધી કન્યાની ઊમ્મરથી મોટી રાખવી અને વર કરતાં નાંનીતો કદીયે નજ રાખવી એ નિયમ પણ કન્યા

વિક્રય કરનારને મળતુ ઉત્તેજન અટકાવવાને માટે તેવોજ જરૂરી છે.

ઉપરની હકીકત અને રૂઢીનું બળ ધ્યાનમાં રાખી આ 'કન્યાવિક્રય'ના અધમ ચાલ ઉત્પન્ન થવાનાં તથા વધવાનાં કારણોનો મૂળચ્છેદ કરી કન્યાવિક્રયને નિર્બિજ કરવાનો જ્ઞાતિ સમસ્તે આ ઠરાવમાં પ્રયત્ન કર્યો છે.

છેવટે લખવાને ખુશી ઉપજે છેકે આ મેળાવાના આમંત્રણને આખા ભરતખંડમાંની આપણી ન્યાતે માન્ય રાખી બાવન ગામેએ પોતપોતાના પ્રતિનિધિઓ મોકલ્યા અને તે ઉપરાંત હિંદુસ્તાનના બાકીના ભાગોમાંથી સંમતિ પત્રો આવ પહોચ્યા તથા જેમને જેમને અવકાશ મળ્યો તેઓ સર્વ એકઠા થયા, તેથી સેંકડો વર્ષ થયાં નહીં થયેલો એવો આ અપૂર્વ મેળાવો થયો એટલુંજ નહીં પણ સમગ્ર ન્યાતને સામાન્ય હિતવાળી આઠરાવમાં આવેલી સઘળી બાબતો એકપણ મતભેદ વગર સર્વાનુમતે સ્વિકારાર્થ અને જ્ઞાતિના ઉત્કર્ષનું મંડાણ માંડી સંપ અને ઉમંગથી છુટા પડવાનો ખુશી ભરેલો વખત આઠ્યો એ આપણી જ્ઞાતિ ઉપર પરમ દયાળુ પરમેશ્વરની કૃપાનું સુચિન્દ છે એમ સમજવું.

૨૭૧૭

૧

ૐ

શ્રીગણેશાયનમઃ

શ્રી ભસ્તખંડની બાજુ ખેડાવાળ શાંતિ

સમસ્તનો મહા સભા

અરજી

નાતમેળાવો.

(ચુજશત મધ્યે ખેડા જિલ્લામાં નડીઆદની ખેડાવાળ

શાંતિએ સ્થાપત કરેલી “ કન્યાવિકૃત

નિવેદક ” સભાના આમંત્રણથી.)

પ્રવેશક.

સ્વસ્તિ શ્રીમન્વિક્રમાર્ક સંવત ૧૯૪૨ શા-
લોવાહન શાકે ૧૮૦૭ના શુભકારી માઘ માસના
શુક્લ પક્ષની વસંતપંચમી તાં ૯મી ફેબ્રુઆરી
સને ૧૮૮૬ ને મંગળવારથી તે એજ માઘ
માસની દશમી, તાં ૧૪મી ફેબ્રુઆરીને વાર
રવેઉ સુધી—જેના રાજ્યમાં સૂર્ય કદી અસ્ત
પામતો નથી એવાં ગ્રેટબ્રિટન અને આયર્લેન્ડ
ને આદી લેઇ સર્વ સંસ્થાનનાં મહારાણી
અને ભરતખંડ એટલે હિંદુસ્તાનનાં શ્રીમત્કૈસરેહિંદ
વિક્ટોરિયાના સામ્રાજ્યના ઓગણપચાસમા વ-
ર્ષમાં—જે સમયે હિંદમાં અતિશય લોકપ્રિય અને
મહાન્યાયી માણ ગૅર્હર્નરજનરલ લૉર્ડ રિપનની
પછી આવનાર, લૉર્ડ ડફરીન હિંદુસ્તાનના
આત્મીજહાં ગૅર્હર્નરજનરલ સાહેબ બહાદુર છે;
તથા મુંબઇ ઇલાકામાં લોકપ્રિય અને કેળવણીને
ઉત્તેજન આપનાર લૉર્ડ રે જેવા ગૅર્હર્નર સા-

હેમ બહાદુર છે, તે શુભ સમયમાં ખેડા જીલ્લાના નડીઆદ તાબેના ગામ વડતાલ મધ્યે શ્રી લક્ષ્મીનારાયણ મહારાજના એક વિશાળ વંડા મધ્યે આખા ભરતખંડના બાજબેડાવાળા બ્રાહ્મણોની જ્ઞાતિ સમસ્તની એક મહા સભા ભરાઈ હતી તેનો ઉદ્દેશ એટલે હેતુ અને તે હેતુ પાર પાડવા સાડે જ્ઞાતિ સમસ્તે તે પ્રસંગે જે કરાવો મંજુર કર્યા તેનિચે પ્રમાણે:—

ઉદ્દેશ.

કન્યાવિક્રયનો અધમ અને દોષિત ચાલ અટકાવવાનું જરૂર જણાયાથી, તે ચાલ ઉત્પન્ન થવાનાં અને વધવાનાં કારણોનો વિચાર કરીને તેનો મૂળચ્છેદ કરવાના ઉપાય કરવા; (કે જેથી કન્યાવિક્રયનો સ્વાભાવિક રીતેજ મૂળચ્છેદ થાય) [૨] અને એ પ્રમાણે કરેલા ઉપાયો નભવામાં વિશેષ હરકત કર્તા કેટલાક ચાલ, રૂઢીનું બળ ધ્યાનમાં રાખી, સમયાનુસાર બનતી રીતે

સુધારવાસારૂ જ્ઞાતિ સમસ્તે નિચે પ્રમાણે
ઠરાવ્યું છે:—

ઠરાવ.

કલમ. ૧. } કન્યાવિક્રયનો અથમ અને
કન્યાવિક્રય નિયમ. } પાપિષ્ઠ ચાલ જ્ઞાતિ સમસ્તે
ખીલકુલ બંધ કર્યો છે.

કલમ. ૨. } ઉપરની કલમ ૧ નો ઠરાવ
કન્યાવિક્રમની } તોડનારને નિચે પ્રમાણે શિક્ષા
શિક્ષા. } કરવામાં આવશે:—

રકમ ૧ } કન્યાવિક્રયની રકમ
કન્યાપક્ષને હામ } લેનારને બે વર્ષ ન્યાત-
દુપટ. } બહાર મુકવામાં આવશે; ત્યારબાદ લી-
ધેલી રકમથી બમણો દંડ તે આપે; અને
ન આપે તો દંડ વસુલ થાય ત્યાંસુધી
તેને ન્યાતબહાર રાખવો.

રકમ ૨ } કન્યાવિક્રયની રકમ
 વરપક્ષને તથા અડધી. } આપનાર એક વર્ષ
 ન્યાતખહાર રહે, બાદ આપેલી રકમ
 જોડેલો દંડ આપે, અને ન આપેતો
 વસુલ થાય ત્યાં સુધી તેને ન્યાતખહાર
 રાખવો.

રકમ ૩ } કન્યાવિક્રય કરવામાં
 સાગ્રીતાને રકમ (૨) થી અડધી } મદદ કરનાર [એટલે
 વ્યવીશાળીયા વગેરે] અને પાછળથી
 તેની કુમક કરનાર સાગ્રીતામાંનો દરેક
 છ માસ ન્યાતખહાર રહે; બાદ વરપક્ષે
 આપવાના દંડથી અડધો દંડ આપે;
 અને ન આપેતો વસુલ થાય ત્યાં સુધી
 તેને ન્યાતખહાર રાખવો.

કલમ. ૩. } કન્યાવિક્રયનો નિષેધ સર્વત્ર
 સદરહુ નિષેધની પુષ્ટિ. } સંપૂર્ણ રીતે ચાલે માટે નિચે-
 પ્રમાણે ધ્યાનમાં રાખી વર્તવું.

રકમ. ૧. } કંકુને કન્યાથી તે
પક્ષા વગેરેના }
નિબંધ. } પક્ષાની રકમ વધારેમાં

વધારે ૩ ૫૦૧) અંકે પાંગસેને એક
રૂપીઆની ઠરાવીછે માટે એ કરતાં વધા-
રે લેવી કે આપવી નહીં.

રકમ. ૨. } પક્ષા ઉપરાંત વધા-
માંડવાખર્ચે. } રેમાં વધારે ૪ બાવન

[એટલે ૩ ૨૦૮ સુધી] વરપક્ષવાળા
કન્યાપક્ષવાળાને આપે લે તો તે શાસ્ત્ર
વિરૂધ્ધ નહીં હોવાથી તેમાં ન્યાતને
હરકત નથી પરંતુ તે ઉપરાંત આપ-
વું લેવું નહીં.

કલમ ૪ } ઉપરની કલમ ૩ ના ઠરાવ
શિક્ષા. } જે કોઈ તોડે તેણે કન્યાવિક્રય

કર્યો એટલે જેટલી રકમ વધારે આપી લીધી
હોય તેટલો વિક્રય કર્યો સમજી તેને કલમ ૨
ના ઠરાવ પ્રમાણે શિક્ષા કરવામાં આવશે.

કલમ ૫ } આળીશથી પચાસ વર્ષની
વધારે પદ્મ ક્યારે } ઉમ્મરવાળા પુરૂષને, રૂ ૫૦૧)
થાય.

થી વધારે પદ્મ કર્યા શિવાય કન્યા ન મળે
એવું હોય તો તે વધારેમાં વધારે રૂ ૮૦૧)
અંકે આહસે ને એક રૂપીયા સુધીનું પદ્મ કરે
અને ચાર બાવન સુધી આપે તો તેમાં હરકત
નથી. પરંતુ આથી પચાસ વર્ષ ઉપરની ઉમ્મર
નાને કલમ ૩ ના ઠરાવની રીતે કન્યા મળે
તો પરણવાને હરકત છે એમ સમજવું નહીં.

કલમ ૬ } કલમ ૫ ના ઠરાવથી ઉલ-
શિક્ષા. } ટી રીતે કોઈ રૂ ૮૦૧) અંકે
આહસે ને એક રૂપીયા ઉપરાંત અથવા ચાર
બાવન ઉપરાંત આપે લે તો જોટલું વધારે
આપે લે તેટલો કન્યાવિક્રય કર્યો સમજી આ-
પનાર લેનારને કલમ. ૨ મુજબ શિક્ષા કરવામાં
આવશે.

કલમ ૭
સ્ત્રીની અમુક
ઉમ્મરથાયતાં
સુધી તેના ઉ-
પર બીજી ક-
રવી નહીં.

સ્ત્રી આરોગ્ય છતાં વધારે
સ્ત્રીઓ કરવાનો દુઃખદાયક ચાલ
બાંધ કર્યોછે; પરંતુ નિયેપ્રમા-
ણેની હકીકત હોય તો એ બાધ
સમજવો નહીં-એટલે કે સ્ત્રીની

ઉમ્મર પચીસ [૨૫] વર્ષની પુરી થતાં સુધી
ફરી લગ્ન કરવું નહીં, તે ઉમ્મર પછીથી ફરી
લગ્ન કરવાને બાધ નથી; પરંતુ તે ઉમ્મરની
દરમ્યાન બીજી સ્ત્રી કરવી પડે એવી મોટી જો-
ડ ખામી તેને લાગે તો સ્થાનિક ન્યાતની પર-
વાનગી-લેઈ ગમે તેવખત ફરીથી લગ્ન કરવાને
હરકત નથી.

કલમ ૮
(રાદ્દા.)

કલમ ૭ નો ઠરાવ
તોડનારને એક માસ

ન્યાતખહાર મુકવો; ત્યારબાદ તેનો રૂ૧૦૦૧)

અકે એક હજારને એક રૂપીયા દંડ લેવો,

અને ન આપે તો વસુલ થાય ત્યાં સુધી
તેને ન્યાતબહાર રાખવો.

રકમ.૨ } આ કલમ [૭] વિ-
રૂદ્ધ કન્યા આપનાર પણ

ગુનેહગાર છે માટે તે પણ ફરી પરણ-
નાર વર જોડલીજ શિક્ષાને પાત્ર થશે.

કલમ ૯ } ફરી લગ્ન કરનારે પેહેલાંની
પ્રથમની સ્ત્રીને } સ્ત્રીને ખોરાકીપોશાકી આપવી
ખોરાકી.

એ તેની ફરજ છે; માટે તેનો બંદોબસ્ત તે
ન કરે તો તેના ગામની ન્યાતે યોગ્ય જણાય
તેવો ભરણપોષણનો ઠરાવ કરી, તે અપાવવી
અને તે ન આપે તો ન્યાતની નજરમાં આવે
તેવો ઠરાવ કરવો.

કલમ ૧૦ } કન્યાકાળ આઠ વર્ષનો સ-
કન્યાકાળ. } મળવો, માટે આઠ વર્ષની ઉંમર

પુરી થાય ત્યાર પછીજ કન્યાદાન હેતુ લેવું.

તે પહેલાં કદાપિ દેવું લેવું નહીં, પરંતુ વિવાહ કરી મુકવાને બાધ નથી.

કલમ ૧૧ } કલમ ૧૦નો ઠરાવ તોડનાર
શિક્ષા. } નો રૂ. ૧૦૧) અંકે રૂપીયા
એકસોને એક દડું લેવો, ન આપેતો ન્યાતની
નજરમાં આવે તેવો ઠરાવ કરવો.

કલમ ૧૨ } કન્યા કરતાં વરની ઉમ્મર
વરકન્યાની ઉમ્મર. } હંમેશા મોટી જોઈએ, પરંતુ ન
ચાલતેજ બરોબર ઉમ્મર હોયતો ચિંતા નહીં.
પણ ઓછી તો નજ હોવી જોઈએ.

કલમ ૧૩ } કલમ ૧૨નો ઠરાવ તોડનાર
શિક્ષા. } દરેક પક્ષકારનો રૂ. ૧૦૧) અંકે
એકસોને એક રૂપીયા દડું લેવો, ન આપેતો
ન્યાતની નજરમાં આવે તેવો ઠરાવ કરવો.

કલમ ૧૪ } સંપૂર્ણ રીતે થયેલો એટલે
વિવાહ તુટી નહીં. } 'લખ્યાં' થયા પછીનો વિવાહ
કોઈએ તોડવો નહીં; પરંતુ તોડવો પડે એવી

વિશેષ હરકત કે ખોડખાંપણનું કારણ બનેતો
સ્થાનિક ન્યાતની પરવાનગીથી તે વિવાહ ફેક
કરવામાં બાધ નથી.

કલમ ૧૫ } કલમ ૧૪નો ડરાવ બંનેની
શિક્ષા. } ખુશી શિવાય તોડનાર એટલે

વરવાળો કે કન્યાવાળો જે તોડે તે એક માસ
ન્યાતબહાર રહે, બાદ ૩૨૦૧) અંકે બસેને
એક રૂપિયા દંડ આપે, ન આપેતો આપે ત્યાં
સુધી તેને ન્યાતબહાર રાખવો.

કલમ ૧૬ } આ જ્ઞાતિ સમસ્તે કરેલા
ગુનોહ સાબીત } ડરાવની કલમોમાં સમાતો કોઇ
કરનારને ધનામ. } ગુનોહ કોઇ સખસ ખાત્રીપૂર્વક

સાબીત કરીઆપે, તો તે કામમાં જે દંડ વસુલ
થાય તે દંડને સેંકડે પાંચ ટકા પ્રમાણે સાબીત
કરનારને, જે ગામની ન્યાતમાં તે દંડ વસુલ
આવે તે ન્યાતે ધનામ આપવું.

કલમ ૧૭ } અમુક ગામની ન્યાત અમુક
 સ્થાનિક ન્યાત } ઠરાવ કરી તેનો અમલ કરવા
 કરેલા ઠરાવનો } જે જે ગામની ન્યાત ઉપર
 બધે અમલ થાય. } લખે તે તે ગામની ન્યાતે તેનો અમલ કરવો
 જોઈએ.

કલમ ૧૮ } ખેડાવાળજ્ઞાતિ સમસ્તમાં
 ખેડાવાળહિતવર્ધ- } વિદ્યા, હુન્નર અને રોજગારનો
 ક સભા અને ખે- } વધારો થશે તોજ તેઓ ધર્મમાં,
 ડાવાળ હિતવર્ધક } નીતિમાં, બુદ્ધિમાં, પૈસામાં, અને
 ફંડનીસંસ્થાપના. } રાજદ્વારમાં સારી સ્થિતિમાં આવશે; અને એ
 પ્રમાણે સારી સ્થિતિમાં આવશે તોજ કન્યાવિ-
 ક્રય જેવા નામોશી ભરેલા અને દુઃખદાયક ચાલો
 નિર્બિજ થશે; અને તે ચાલો નિર્બિજ થશે
 તોજ ખેડાવાળ જ્ઞાતિનો સઘળી પ્રકારે ખરે-
 ખરો ઉત્કર્ષ થશે. એ વાતનો સર્વાનુમતે સ્વિકાર

થવાથી જ્ઞાતિ સમસ્તે આ પ્રસંગે એક સભા
સ્થાપન કરીછે, તેનું નામ “ બાજબેડાવાળ
હિતવર્ધક સભા* ” પાડયુંછે; તથા તેને અંગે
એક વ્યવસ્થાપકમંડળી નીમીછે. એ બંને
સભાના સભાસદોમાં બનતા સુધી જ્ઞાતિ અ-
ભિમાનવાળા, વજનદાર, પોતાના પદરના ખરચે
ન્યાતની સેવા બજાવી શકે એવા, અને કેળવ-
ણી ખાતાની પદ્ધતિના જાણુ, તેમજ જ્ઞાતિ તરફ
પોતાનો ધર્મ બજાવવામાં શૂરા, નિષ્પક્ષપાતપણે
હળીમળી સભાનો હેતુ પારપાડવામાં અંતી, પુરૂષો
મળી આવે ત્યાંસુધી બીજાને દાખલ કરવા નહીં

* આ સભાના સભાસદોનાં નામની યાદીયો કલમ
૧૯મી પ્રમાણે બંધાનારા નિયમો સાથે છપાવવામાં આવશે.
તેમજ એ કંડના ન્યાત સમસ્તે નિમેલા શુભેચ્છકો
(પેટ્રન્સ) પ્રમુખ, ઉપપ્રમુખ, મંત્રી, ઉપમંત્રી, બજનચી,
હિસાબ તપાસનાર, વગેરેનાં નામ પણ છપાવવામાં આવશે.

એવું ઠરાવ્યું છે.

આ કામ સાડ નાણાં જોઈએ તેને માટે “ખેડાવાળ હિતવર્ધક ફંડ*” નામનું ફંડ શીર કયું છે; અને તેમાં દિનપરદિન વધારો કરવા પ્રસંગોપાત મદદ અને ઉપદેશ કરતાં રહેવાની સર્વ જ્ઞાતિ ભાઈઓને વિનંતિ કરવામાં આવી છે, તે સર્વેએ સર્વાનુમતે અને એક અવાજે સ્વિકારી છે. એ ફંડનો વહીવટ ન્યાત સમસ્તે સ્થાપેલી વ્યવસ્થાપક મંડળીએ કરવો એમ ઠરાવ્યું છે.

કલમ. ૧૮.) કલમ ૧૮માં સ્વિકારેલો
નિયમ કરનાર } હેતુ પાર પડે એવા નિયમો
ઉપસભા. }
કરવા સાડ

* આ ઠરાવ આખર મંજૂર થતાસુધીમાં આ ફંડમાં સુમારે રૂ ૧૦,૦૦૦ દશ હજાર ભરાયા ચુક્યા છે; એ પ્રમાણે આ ફંડને આશ્રય આપનાર ગૃહસ્થોનાં નામની યાદી વખતે વખત છપાવવામાં આવશે.

૧ રા૦ સા૦ છગનલાલ ભૂધરજી [ભ-
રૂચજીલ્લામાં અંકલેશ્વર તાલુકાના મા-
મલતદાર.]

૨ રા૦ સા૦ દેશાધભાઈ કાળીદાસ દે-
શાઈ [ખેડાજીલ્લાના સરકારી વકીલ.]

૩ રા૦ રા૦ જોશીજી કાળીદાસ મયા-
રામ ઉમરેડના.

૪ રા૦ રા૦ પ્રાણશંકર નરોત્તમ ભટ
[અમદાવદ ડિસ્ટ્રિક્ટ કોર્ટના વકીલ.]

એટલા ગૃહસ્થોને ન્યાત સમસ્તે ની-
મ્યાછે તેઓ કેળવણી અને ફંડના વહીવટ
સંબંધી જે નિયમો અને ઉપનિયમો બાંધે
તે પ્રમાણે વહીવટ ચલાવવો એમ ઠરાવ્યું છે.

કલમ. ૨૦. } જે ગામમાં ગુનેહગાર રહે-
શિક્ષા કરવાની } તો હોય તે ગામની ન્યાત
સત્તા, } તેને દંડ અને શિક્ષા કરે. ગુ-

નેહગાર નાંના ગામમાં રહેનાર હોવાથી તેના-
 પર તે નાંના ગામે કરેલી શિક્ષાનું જોર અને
 અસર ખરોખર થઈ શકે એમ ન હોય તો
 તે શિક્ષાનો અમલ કરવા તે ગામથી લખાઈ
 આવેથી કે તે વાત જાણવામાં આવ્યાથી તેનો
 અમલ બંધા ગામની ન્યાતે જરી કરી તે મા-
 ણસ જે ગામના કાબુમાં આવે તે ગામની ન્યાતે
 તેનો દંડ વસુલ લેવો. તેમાંનો ત્રીજો હિસ્સો
 ફક્ત મૂળ ગામમાં મોકલી બાકીના બે હિસ્સા-
 ની વ્યવસ્થા કલમ ૨૨ની ૨કમ ૨-૩ પ્રમા-
 ã કરવી.

કલમ. ૨૧. } ગુનોહ બનેલો જણાય તો
 ગુનાહનો ઈનસાફ } તેનો ઈનસાફ કરવાની ફરજ
 કરાવવાની સત્તા. } પાડવાની સત્તા હરકોઈ ગામની
 ન્યાતને છે.

કલમ. ૨૨. } ઉપરના ઠરાવની રૂએ વસુલ
 દંડની વ્યવસ્થા. } આવે તે દંડમાંથી ગુનોહ સા-
 ખીત કરનારને ધનામ આપવું પડે તો તે આ-
 પતાં બાકી જે રહે તેનો.

રકમ. ૧. } $\frac{૩}{૪}$ એક ત્રતિયાંશ એ
 ટલે ત્રીજે ભાગ તે દંડ ઉપર જે ગામની
 ન્યાતનો હક હોય તેની મરજી પ્રમાણે
 વાપરવાને માટે તે ખાતે જમે કરવો.

રકમ. ૨. } બીજે $\frac{૩}{૪}$ એક ત્રતિયાંશ
 દંડ વસુલ લેનાર ગામમાં ખેડાવાળના
 છોકરા અને છોકરીઓની કેળવણીના
 ઉત્તેજનમાં વાપરવા સાડ તે ખાતે
 જમે કરવો.

રકમ. ૩. } ત્રીજે $\frac{૩}{૪}$ એક ત્રતિયાંશ
 રહ્યો તે ખેડાવાળની જ્ઞાતિ સમસ્તના
 છોકરા છોકરીઓની કેળવણીના કામમાં

વરે માટે તે “ ખેડાવાળ હિતવર્ધક ફંડ ” ખાતે જમે કરવો, અને તેમ કર્યાની ખખર “ વ્યવસ્થાપક મંડળી ” ના મંત્રીને મોકલવી, ને તે મંત્રી એ નાણું મંગાવે ત્યારે તાકીદે મોકલી દેવાં.

કલમ. ૨૩. } “ ન્યાતખહાર ” આ શ-
‘ ન્યાતખહાર ’ } ખદોનો અર્થ એવો છેકે હિંદુ-
શખદોનો અર્થ. } સ્તાનમાં જ્યાંજ્યાં ખેડાવાળની
ન્યાત હોય તે ખધી જગાની ન્યાતમાંથી તે
ન્યાતખહાર છે એમ સમજવું.

કલમ. ૨૪. } આ સંવત ૧૯૪૨ નો ઠરાવ
આ ઠરાવની } તા. ૧૪ ફેબ્રુઆરી સન ૧૯૮૬
આખરમંજુરી. } સંવત ૧૯૪૨ ના મહા શુદ્ધી
૧૦ ને રવિવારને રોજ આખરને સાડ ખેડાવાળ
જ્ઞાતિ સમસ્તે સંપૂર્ણ રીતે ત્રણ વખત વાંચી,
સમજી, સર્વાનુમતે મંજુર કર્યોછે.

કલમ. રપ. આ ઠરાવ ઉપરની તારીખથી
આ ઠગવનો સ્થાનિક વિસ્તાર. } આખા ભરતખંડની ખેડાવાળ
જ્ઞાતિ સમસ્તમાં અમલમાં આ-

વશે; પરંતુ જે બાધકારક વિવાહ એ તારીખ
પહેલાં થયા હશે તેની સરતો કાયમ રહેશે;
માત્ર કન્યા આઠ વર્ષ કરતાં નાની હોયતો આ
ઠરાવને અનુસરીને તે આઠ વર્ષની પુરી થાય
ત્યારેજ તેનું કન્યાદાન દેવું, ત્યાંસુધી દેવું
નહીં એમ ઠરાવ્યું છે.

આ ઠરાવપર ખેડાવાળ જ્ઞાતિ સમ-
સ્તની મહા સભામાં મળેલા પ્ર-
તિનિધિઓ વિગેરેની સંખ્યા
બંધ સહીઓ થયેલી છે.

અગત્યની સૂચના.

આ ઠરાવનો અસલ લેખ જ્ઞાતિ સમસ્તે મળી દેશાઇ. દેશાઇભાઇ કાળીદાસ [ખેડાજીલ્લાના સરકારી વકીલ,] રહેવાશી મહુધાનાને આપ્યો, તે તેમણે ઉમરેઠની સમુદાયવાળી ન્યાતને આપ્યો છે, અને ઉમરેઠની ન્યાતે આ ઠરાવનો અમલ કરવામાં આગેવાની રાખવાનું માથે લીધું છે. આ મેળાવો કરવાનું માન નડીઆદની ન્યાતને ઘટે છે એમ ધોરી ન્યાત સમસ્તે આ ઠરાવની નકલો છપાવવી ઠરાવી છે. તે દરેક ગામે વેહેંચવાનું તથા ન્યાત ભાટના ચોપડામાં આ ઠરાવ હકીકત સાથે નોંધાવવાનું કામ નડીઆદની ન્યાતના અધિકારમાં સોંપ્યું છે. ઉપરની મતલબનો અસલ ખરડા નિચે શેરો કર્યો છે.

અને આ ઠરાવ, જ્ઞાતિ સમસ્તની રૂપરૂ
જહેર ચકચાર અને છણાછણીથી, છેવટે તા. ૦
૧૪ ફેબ્રુઆરી સને ૧૮૮૬ નારોજ ફેરફાર
અને વધઘટ સાથે નક્કી થયામુજબ, સરળ
અને સંશય રહિત છપાવવા જેહેવી ભાષામાં
અને પદ્ધતિમાં, ઘટતા અનુક્રમે ગોઠવવાનો,
તેજ વખતે જહેર રીતે ખુલાસો લીધા પ્ર-
માણે સાફ કરી, જ્ઞાતિ શુભેચ્છુ કેટલાએક
પ્રતિષ્ઠિત ગ્રહસ્થાની સાનિધ્ય વાંચી મુદ્દા અને
મતલબસર ખરાખર મેળવી જોઈ છપાવવામાં
આવ્યા છે.

હરિઃ ॐ શાંતિઃ શાંતિઃ શાંતિઃ

આપણા લોક પ્રિય અને વિખ્યાત કવિરાજ
દલપતરામ ડાહ્યાભાઈ. સી. આઈ. ઇ.

એમણે પોતાની રસીક વાણીમાં

આપણા ઠરાવો ઉપર કરેલો

શિક્કો કટાર.... ..

—
દોહરા.

લક્ષ્મીનારાયણ પ્રભુ, વસે જેહુ વરતાલ;

પ્રણમું તેને પ્રેમથી, જે છે દીનદયાળ. ૧

જેના આશ્રમમાં જઈ, વિપ્રો એડાવાળ;

કન્યાવિકૃત આદીના, કીધો બંધ કુચાલ. ૨

ન્યાતો બાંધવાનું કારણ.

પ્રવીણ પ્રાચિન કાળમાં, જેહુ થયા જન જાત;

બાંધી બહુ વિચારીને, નાંખી નાંખી નાત. ૩

મુખ કુખ સમે સહાયતા, જેથી મળે જરૂર;

જથ્થા બાંધ્યા જનતણા, એમ વિચારી ઊર. ૪

નીતિથી નર નારિયો, ચાલે ચેતી ચિત્ત;

દિલરાખી ડર નાતનો, વરતે રૂડી રીત. ૫

ધરછે અન્યો અન્યનું, સદાકાળ કહ્યાણ;

ભણિએ જ્ઞાતિ ભાઈઓ, પૂરા ભાઈ પ્રમાણ. ૬

ભુજંગી છંદ.

પિતા માત તુલ્યે સદા સૂખ દાતા,

ભયંકાર કાળે ભલી નાત બ્રાતા;

ચુર તુલ્ય પૂરી પળાવે સુનીતિ,

રૂડા રાય તુલ્યે રખાવે સુરીતિ. ૧

તથાપિ કળીકાળ વર્યોજ જ્યારે,

કુસંધે કયો નાતમાં વાસ ત્યારે;

ન બોલ્યું ગમે એક બીજાનું કાંઈ,

વધ્યું વેર ઝાઝું બધી નાત માંહી. ૨

લહે લગ્નમાં દોકડા દીકરીના,

ચિતે ના ડરે ચોર થઈને હુરીના;

કરે બાળલગ્ન મહા સ્વાર્થ માટે,

મરે બાળકીતો રખે હુંડિ કાટે. ૩

કંઈતો વિના કારણે સોક્ય આણે,

જરા જૂવતીની પિડા તે નજણે;

ન આપે વળી અન્ન કે વસ્ત્ર એને,
કહે નિર્બળા તે કહે કષ્ટ કેને. ૪

જનો વૃદ્ધ પ્રેતાન્ન જઈને જમેછે,
અરે ચાલ એવા નઠારા ગમેછે;
ભણેલા ગણેલા ભલા શાસ્ત્ર વેત્તા,
દયા દીલમાંહી નથી લેરા લેતા. ૫

બધી નાતમાંહી પડયા ચાલ એવા,
ન છાજે ભલા લોકને છક તેવા;
મહા પાપને દેખી ડાહ્યા દુખાણા,
સભામાં કરે ભાષણો કેક શાંણા. ૬

કહે નાતમાંહી કરેરે સુધારા,
નરો સંપિને ચાલ ટાળો નઠારા;
ધણાએ નિષ્પ્રધા લખેને લખાવે,
સુધારા તણા ક્ષાયદા તે બતાવે. ૭

ધણા નાગરો સાગરો ખુદ્ધિ કરા,
ખિન્ન બોલીને થાકી બેઠા ધણેરા;
ન કોઈ શક્યા ચાલ કંઈ સુધારી,
કરી ભાષણોને રહ્યા સર્વ હારી. ૮

ગરબી.

(લલના નહી થાય લગાર, કાંમણ મન્ન કશે, ઐરાગ)

જેણે કર્યો સુધારો સાર, ધન્ય તે જ્ઞાતિને;

ધાર્યું તે પાડ્યું પાર, ધન્ય તે જ્ઞાતિને. ૧

વિપ્રો બેઝાવાળ કહાવે, બીજું વિશ્વેષણ બાજરે;

સ્વજ્ઞાતિમાં કર્યો સુધારો, કીધું ઉત્તમ કાજ; ધન્ય ૨

ન્યાત મળી નડીઆદ તણીને, પ્રથમ કર્યું પરિચાણરે;

પત્રો ગાંમોગાંમ લખીને, જનને કીધું જાણ; ધન્ય ૩

સંવત ઓગણીસે બેતાલીશ, પાંચમ પુનિત વસંતરે;

મંગળવારે મળીયા સર્વે, વરતાલે ગુણવંત; ધન્ય ૪

કાશી કલકત્તા કરણાટક, દક્ષિણ ગુરજર દેશરે;

તે સરવે સ્થળથી નોતરીયા, વિપ્રો મુખ્ય વિશેષ; ધન્ય ૫

તે પ્રત્યેક પુરેથી પધાર્યા, લઈ પ્રતિનિધિ અધિકારરે;

બાવનગાંમ તણા મળી બેઠા, દિજવર દોઢ હજાર; ધન્ય ૬

જે સ્થળથી આવી નવ શકિયા, લખિયા ત્યાંથી પત્રરે;

જે કરશો તે કરશું સરવે, માન્ય અમે સૌ અત્ર, ધન્ય ૭

સૌના અંતરમાં તે સમયે, આનંદ અતિ ઉભરાયરે;

શ્રી હરિએ શુ શક્તિ પ્રેરી, કરવા સરસ સહાય; ધન્ય ૮

કન્યાવિક્રય કરવા કેરાં, જે જે જાણ્યાં મૂળરે;
 તે સરવેને તોડી શેડી, ટાળ્યાં સંકટ શૂળ; ધન્ય૦ ૯
 કંઈ વિધ કન્યાની છત કરવી, ચિતમાં ક્યોં વિચારરે;
 એક ઉપર બીજી પરણ્યાનો, ચાલ કિધો ધિક્કાર; ધન્ય૦ ૧૦
 એક ઉપર બીજીને વરતાં, કન્યાની છત ખૂટેરે;
 વળિ બીજી બાળા અખળાઓ, સોકય સાલથી છૂટે; ધન્ય૦ ૧૧
 એમ વિચારી અવર વર્ધાનો, કંઈ ક્યોં અટકાવરે;
 અખળાઓની આશિષ લીધી, કરિને ઠીક ઠરાવ; ધન્ય૦ ૧૨
 બાળપણમાં બાળકિને, પરણાવે પૈસા માટેરે;
 તે અટકાવ્યાથી અટકાવી, કન્યાવિક્રય વાટ; ધન્ય૦ ૧૩
 સગપણ કીધું નવ દુટેતો, બાળલગન નવ થાયરે;
 કન્યાવિક્રય અટકાવ્યાનો, એ કીધો ઊપાય; ધન્ય૦ ૧૪
 કન્યાવિક્રયના કરનારા, કરે કળેડાં ડાયરે;
 કન્યાદાન કદી નવ દેવુ. જે વર નાંનો હોય; ધન્ય૦ ૧૫
 નિરૂધમી નિર્ધન લોકાતે, દીકરીના લે દામરે
 જે સારા ઉદ્યમમાં વળગે, કરે ન એવું કામ; ધન્ય૦ ૧૬
 આ અવસર અંગ્રેજી વિદ્યા, ઉદ્યમનો આધારરે;
 જે ભલિભાતે ભણાવિયેતો, ઉદ્યમવધે અપાર; ધન્ય૦ ૧૭

સ્વધર્મનું સંરક્ષણ કરવું, એપણ એક જરૂરે;
 કન્યાવિક્રય આદિક મટરી, દુષ્કૃત જાશે દૂર; ધન્ય ૧૮
 માટે મોટી મૂડી કરિયે, ઉધરાણું કરી એકરે;
 ભલા ભલા જન રક્ષો ભરશે, જાણે જેહુ વિવેક; ધન્ય ૧૯
 એવા એવા ઉપાય કરિયે, આજ ઠરી આ ઠામરે;
 જરૂર તો જડમાંથી જાશે, કન્યાવિક્રય કામ; ધન્ય ૨૦
 એમ કહી ઉધરાણું કીધું, રક્ષો ભરવા કાજરે;
 શ્રાતન સરવેને આંચું, જેની જેવી લાજ; ધન્ય ૨૧
 ઉપરા ઉપરી રક્ષો ભરવા, આપેં ઉભા થાયરે;
 દશ હજારની રકમ ભરાઈ, તેજ વખતમાં ત્યાંય; ધન્ય ૨૨
 તે ઠરાવના લેખ લખાવ્યો, સંપીને સઉ સાથરે;
 સ્વજ્ઞાતિ એક શુભચિંતકને, સરવે સોંપ્યો હાથ; ધન્ય ૨૩
 વડી જ્ઞાતિ ઉમરેઠતણી તે, થઈ ત્યાં આગવાનરે;
 દીધો દસ્તાવેજ એહને, કરવા અમલ નીદાંન; ધન્ય ૨૪
 વિશેષ વિશ્વ વિષે વખણાયા, વિમ્બો એડાવાળરે;
 આ અવસર આવો મુધારો, કાણ કરે આકાળ; ધન્ય ૨૫
 અનેક લોકો અચરજ પામે, વિવેકની મુશ્વિ વાતરે;
 એડાવાળે ખૂબ કર્યુંછે, આતો કામ અઘાત; ધન્ય ૨૬

સમજી સંપીડા જનસર્વે, નહીં કોઈ નાદાનરે;
 વિપ્રો ખેડાવાળ હુશે એમ, મનુષ કરે અનુમાન; ધન્ય ૨૭
 કીધો જ્ઞજ્ઞકાર જગતમાં, કીરતી વધી વિશેષરે;
 જરૂર આતો જરાનો ડંકો, દીધો દેશો દેશ; ધન્ય ૨૮
 જૂદી જૂદી નાતોના જન, કરે સુધારો આમરે;
 દશા વળે આ દેશ તણીને, સંકટ ટળે તમામ; ધન્ય ૨૯
 શ્રીહુરિ સદૈવ સુખિયા રાખે, વિપ્રો ખેડાવાળરે;
 વળી આવા આવા સુધારા, કરશે શુભ આ કાળ; ધન્ય ૩૦
 પ્રભુજી તમને પ્રસન્ન થાળે, બહુ દેળે ધન ધામરે;
 અંતરમાંથી એવી આશિષ, દેછે દલપતરામ; ધન્ય ૩૧

શાદૃશ્યે વિકીડિત વૃત્ત.

ખેડાવાળ વિશાળ કીર્તિ કરિતે, રૂડી રિતે રાખજે;
 આઠ્યાં પાન મુખેથી તેહ મુખથી, બીજી નહીં ચાખજે;
 જો પાછું પગલું કદાપી ભરશે, વાંસેથિ હાંસી થશે;
 જોવી કીર્તિ વધી વિશેષ જગમાં, તેવી અકીર્તિ થશે.

દોહરો.

કદી કરાય ન એકથી, આવું અદ્ભુત કામ;
 આથી આખી નાતને, જરા છે ઠામો ઠામ.

છપો.

ખેચરેશ છે સૂર્ય, ડોકધર શંકર જાણો;
 વામુદેવને લેક્ષ્મી, ચાર એ નામ પ્રમાણો;
 આદિ અક્ષરે લહી, વિધાતા એંજ વિચારી;
 વિપ્રો ખેડાવાલ, નામ પાડ્યું નિરધારી;
 તે ચારે મુર દિશિ ચારમાં, મુખિ સંવેને રાખજો;
 જયજય જયજય જગદીશની, ભાવસહિત મુખ ભાખજો.

કુંડલીઓ.

વાંચી બંધ નિબંધનો, હરખ્યાં ગાંભો ગાંભ;
 શુખ શાંતીની આશીષો, દીધી દલપતરામ.
 દીધી દલપતરામ, શેષ માથે તો ખીલી;
 મારી વજ સમાન, પડે નહી ખીલી દીલી.
 એવું કરવા શર, મુજ્ઞ જ્ઞાતિના બંધો;
 સરવે રાખો ઊર, વાંચિ આ બંધ નિબંધો.

આ ઠરાવોને સશસ્ત્ર અને નિર્વિવાદ જણાવનાર પુષ્ટીકારક પ્રમાણો.

દોહરા.

પુત્રીને પરણાવતાં, કાડિ ન ધરવી હાથ;
કાડે કન્યાદાન દઈ, પાત્ર પુરૂષની સાથ. ૧
શાસ્ત્ર સાર સમજી કરી, દેવું કન્યાદાન;
ધર્મના એ ધર્મ છે, વાંચો કહું નિદાન. ૨

કન્યા વિક્રય નિષેધ.

શ્લોક.

કન્યાયા વિક્રયો નૈવ, કર્તવ્યઃ ક્વાપિ કેનચિત્ ।
બ્રાહ્મણેન વિશેષેણ, યત્કર્ત્તા યાતિ રૌરવમ્ ॥૧॥

અર્થ—કન્યાવિક્રય કોઈએ કદી પણ કરવો નહી. તેમાં
વિશેષે કરીને બ્રાહ્મણે તો નહીંજ ; કારણ કન્યાવિક્રય કરનાર રૌર-
વ નકંનો અધિકારી થાય છે.

શ્લોક.

અલ્પેનાપિ હિ શુલ્કેન, પિતા કન્યાં દદાતિ યઃ।
રૌરવં बहु वर्षाणि, पुरीषं मुत्र मश्रुते ॥૨॥

અર્થ—કન્યાનો આપ કન્યા આપવા બદલ થોડા પણ પૈસા લેતો તે ધણા વર્ષ સુધી રૌરવ નકે ભોગવે છે અને ત્યાં રહ્યો રહ્યો વિષ્ટા અને મુત્રનું ભક્ષણ કરે છે.

શ્લોક.

भक्षितं चाणु मात्रं यत्, कन्याविक्रयजं धनम् ।
सकुलं यं गृहीतारं, नरकं नयति ध्रुवम् ॥૩॥

અર્થ—કન્યાવિક્રયથી મેળવેલુ ધન કિંચિત માત્ર પણ જે કોઈ ભક્ષણ કરે છે, તે, પોતાના કુટુંબ સહિત નિશ્ચે નરકે જાય છે.

શ્લોક.

कन्यावित्तं ग्रहेद्यो वै, नरके निवसें क्षिरम् ।
तदुप्तन्नं फलं भुक्त्वा, पुनः चाण्डालतां व्रजेत् ॥૪॥

અર્થ—દીકરીનો પૈસો ઉપભવનાર પણ ધણા કાળ સુધી નરકમાં પડે છે અને ત્યાં મહા પીડા ભોગવ્યા પછી ચાન્ડાલને ઘેર જન્મ ધારણ કરે છે.

શ્લોક.

આમિષં ચર્મજં વારી, આમિષં પ્રેતભોજનમ્ ।

આમિષં શૂદ્રશેષાન્નં, કન્યાદ્રવ્યં તથામિષમ્ ॥૫॥

અર્થ—ચામડામાં ભરેલું પાણી પીવું, તથા પ્રેતાના ભક્ષણ કરવું તથા શૂદ્રનું ઊચ્ચિષ્ઠ અન્ન ખાવું એ બધું માંસ ખાધા બ-
રોળર છે. તેજ પ્રમાણે દીકરીના પૈસા ઉપજાવી ખાવો એ માંસ
ખાધા બરોળર છે.

શ્લોક.

કન્યાવિત્તેન જીવંતિ, યે નરાઃપાપ મોહિતાઃ ।

તે નરા નરકં યાન્તિ, યાવદામૃત સંપ્લવમ્ ।

તસ્માત્સર્વ પ્રયત્નેન, ન ગ્રાહ્યં કન્યકા ધનમ્ ॥૬॥

અર્થ—જે પાપિષ્ઠ પુરુષો કન્યાના પૈસા ઉપજાવી પેટ ભ-
રે છે તે પાપીઓ પ્રલય કાળ સુધી નરકમાં દુઃખ ભોગવે છે તે-
ટલા માટે ગમે તેમ થાય તોપણ દીકરીના પૈસા ઊપજાવવા નહીં.

શાર્દૂલ વિઠ્ઠીરિત.

કન્યાવિકૃત્ય જે કરે ધન લઇ, ધિક્કાર તેને ધરે;

કીર્તિના કદિ લોભથી કુળ જુએ, તે પાપિ પુરો ખરો.

કીર્તિ દ્રવ્ય તણો કરી જગતમાં, જે સ્વાર્થ સાથે નહીં;

કન્યાના સુખનો વિચાર કરશે, તે પુણ્યશાળી સહી. ૧

છપ્પો.

લે દિકરીના દામ, ડામ રહેવાનો તેને;
 દુઃખ ટળીને સુખ, કહો મળ્યું છે કેને;
 રક્ત લક્ષ્મી છે એજ, તેજ ધરમાં ના બ્યાપે;
 કરે કૂળનો નાશ, હુળા હુળા કુમતિ સ્થાપે;
 ચામનો દામ ઉપજાવીને, તર્તનો ખુશી થાય છે;
 વિકૃત ધન આબ્યા થકી, હાય તે પણ જાય છે. ૨

एक उपर बीजी स्त्री करवाना परिणाम.

શ્લોક.

सुखं न शेते द्विकलत्र भर्ता ।

सुखं न शेते द्वितटस्य कर्ता ॥

धनक्षयो नीच जनेषु मैत्रि ।

मनः सदोद्वेगयुतं हि तस्य ॥

અર્થ—એ સ્ત્રીનો ધણી કદી સુખે સુવા પામતો નથી તેમ-
 જ ન્યાતમાં તડ પાડનારને સુખે સુવા વાશે આવતો નથી. તેમ-
 જ વળી નિર્ધન થઇ ગયેલા અને નીચી સંગતવાળા પુરુષોનાં
 મન નિરંતર ઉદ્વેગ યુક્ત રહે છે.

છપ્પા.

જેના ધરમાં સોકય, કામણ દુ'મણ તે પાસે;
 જેના ધરમાં સોકય, વરતિયો[†] ત્યાં જઈ વાસે;
 જેના ધરમાં સોકય, મનુષ્ય ખોટાં કંઈ અપનાં;
 જેના ધરમાં સોકય, તેહને છાનાં છપનાં;
 વળી જેના ધરમાં સોકય છે, વનિતા આખો દિન વઢે;
 શામળ કહે સ્વામી સોકયનો, ચોદેશ ચાકે ચઢે. ૩
 જેના ધરમાં સોકય, બ્રહ્મહત્યા તો કીધી;
 જેના ધરમાં સોકય, થાપણો આળવી લીધી;
 જેના ધરમાં સોકય, દેવસ્થળ બહુ ઊથાપ્યાં;
 જેના ધરમાં સોકય, ગળાં લોકાનાં કાપ્યાં;
 પુરેલ નવાંણે નીરનાં, હણ્યાં સાપને સાપણી;
 શામળ કહે સોકયો સૃષ્ટીમાં, પુરી પરસ્પર પાપણી. ૪
 લોહ પનોતી લક્ષ, હોય તે નરને હાથે;
 મંગળ ચોથો માન, કંઠણ કૂંભેગે કહિયે;
 રહે બારમો રાહુ, દશા રાહૂની ભેગે;
 નવ ગ્રહ નિર્બળ નીચ, ભાગ્ય હીણાને ભેગે;

+ ગારજ ઈયાને દોરા ચીઠી કરનાર.

એટલા અહો જયમ દુખ દિએ, ફરે ચક્ર કાં કાળનું;
શામળ કહો તેથી શત ધણું, દુઃખ સોકયના સાલનું. ૫
દોહરા.

સોકય સમું કા સાલ નહિ, સોકય સમો નહિ રોગ;
સોકય સમાને દુખ નહીં, સોકય કર્મના ભોગ. ૬
લક્ષ વિંછીની વેદના, પગલે પગલે પીડ;
સોકયને માથે શલ પડો, ફોડ કાનમાં કીડ. ૭
લક્ષ આંચ અગની તણી, લક્ષ સર્પનૂ ઝેર;
લક્ષ ધાવ સમશેરના, તેવુ સોકયનૂ વેર. ૮
લક્ષ તાવ હોય ટાઢિયા, લક્ષ હોય ક્ષય રોગ;
અધિક એથિ દુઃખ સોકયનું, ભાવે નહિ સુખ ભોગ. ૯

વાઝ લગ્ન નિષેધ.

કુંડલીયા છંદ.

ખાળ લગનથી ખાળનાં, તનમન જાય તવાઈ;
માટે એની એકદમ, મિત્રો કરો મનાઈ.
મિત્રો કરો મનાઈ, સંતતીનું ચહિ સારૂં;
વિશેષ કરિ વાગશે, કીર્તિનું વડું નગારૂં.

કહે જુલાખીરામ, અટકશે દેશ અગનથી;
 બહુ ખરાબી થઈ, ખુરા એ બાળ લગનથી. ૧૦
 લલુતા કરિને મૂર્ખજન, અધિક કરી અધિરાઈ;
 તોડે કૃળ કાયાં તુરત, કોઈ વૃક્ષનાં કાંઈ;
 કોઈ વૃક્ષનાં કાંઈ, પાકવા ચહે પરાણે;
 સ્વભાવીક મીઠાસ, એહુ અંદર શી આણે ?
 કહે જુલાખીરામ, આર્ય એવા અનુસરિને;
 લગન કરેલાસનાં, મૂર્ખ બનિ લલુતા કરિને. ૧૧
 આજે આર્ય તણી પ્રજા, બની બાચસી જેહુ;
 એનું કારણ બે જીવે, બાળ લગન છે એહુ;
 બાળ લગન છે એહુ, દેહનું દૈવત તૂટયું;
 મૂર્ખ મળે માખાપ, બાળનું નશીબ ફૂટયું;
 કહે જુલાખીરામ, અમુઝઈ દુખદ અવાજે;
 બાળ લગનથી બન્યા, આર્ય બીકણ આ આજે; ૧૨
 જે વખતે આ દેશમાં, બાળ લગન બીલકુલ—
 થતાં નહોતાં તે તકે, માનવિનું શું મૂલ.
 માનવિનું શું મૂલ, રૂપ જોખન રઢિઆળું—
 પંચ હસ્ત વપુ પુષ્ટ, કષ્ટ નખમાં નહિ ભાળ્યું.
 કહે જુલાખીરામ, વહી ચાલ્યું સહુ મુખ તે;
 સરસ સાહ્યબી હતી, હિંદની શી તે વખતે. ૧૩

લાવો લેવા લગનનો, મૂરખ મળિ મા બાપ;
 અપ્રુધ અજાણ્યાં અર્થકા, પરણાવો છો આપ.
 પરણાવો છો આપ, પાપ વળગાડી કાટે;
 વગર પ્રેમની છાપ, હાય! ચિતમાં કયમ ચોટે!!
 કહે જુલાખીરામ, બને પછિ દુઃખદ બનાવો;
 જીવો તમે જઈ જરૂર, લગનનો લેતાં હહાવો. ૧૪
 લાવો લેવા આપને, બુદ્ધ બાળકનું થાય;
 હમું હાડિયાને હિએ, જીવ મેડકનો જાય.
 જીવ મેડકનો જાય, આદ્યું એવું આપે;
 ઘેટે પ્રસવ્યાં બાળ, પુરણ પૂરવના પાપે.
 કહે જુલાખીરામ, માની બેઠાછો મેવા;
 બાળ લગન કરિ અને, આપને લાવો લેવો!!! ૧૫
 બનિ માબાપો બાળનું, ચિતે ચહે અનહીત;
 એના ઉપર ઈશાની, પ્રગટ થાય કયમ પ્રીત!
 પ્રગટ થાય કયમ પ્રીત, ચિતથી ચાલો ચેતી;
 શ્રોકટરે! શ્રેલાય, આપણી વ્યર્થ કુજેતી.
 કહે જુલાખીરામ, મગજમાં અક્કલ માપો;
 કરતારે કયમ કર્યાં, બાળ કેરાં મા બાપો. ૧૬

લાડા લાડીનાં કરે, લગન મૂરખા લોક;
 રચે ઢીંગલા ઢીંગલી, તણી રમત જ્યમ શેક;
 તણી રમત જ્યમ શેક, ગમત તેવી કરી મહાલે;
 ભવિષ્યના જે ભેદ, એદથી ન ધરે ખ્યાલે;
 કહે ખુલાખીરામ, મચાવે ગરબડ ગાંડી;
 વળતી વિધનમાં પડે, લાડિલાં લાડાલાડી. ૧૭
 કીસાભાર્થ બાપુ કહી, લાખ લડાવો લાડ;
 વરાવિ નાનહી વય વિષે, હણિ નાંખોછો હાડ;
 હણિ નાંખોછો હાડ, ખાડમાં ધાલો ખોશી;
 ખળ્યાં તમારાં લાડ, પાડ શુભ કરે પડોશી;
 કહે ખુલાખીરામ, કેટલી શિક્ષા આપું;
 રખે તમે રીઝતા, બાળ લગ્નનાથી બાપુ. ૧૮
 વહુવર એ શી વસ્તુછે, છે દાડમ કે દ્રાખ;
 શું સમજે અજ્ઞાન શિશુ, ઉઘડી હજી ન આંખ;
 ઉઘડી હજી ન આંખ, તેમને લફરાં બાંધાં;
 વિદ્યા વિનોદ મહીં, અવલથી આવે વાંધાં;
 કહે ખુલાખીરામ, દીલમાં સમજે દેશી;
 શું સમજે શિશુ અજ્ઞ—વસ્તુ વહુવર છે એ શી. ૧૯
 વરતી વખતે ચોરિમાં, ઊંઘિ જાયછે બાળ;
 એનાં વેવીશાળ કરી, ધાલોછો વરમાળ—

ધાલોછો વરમાળ, જાળમાં નાખો જલદી,
 રે! ચોળોછો રાખ, હર્ષની નથિએ હળદી;
 કહે ખુલાખીરામ, ધરમની વંઠી ધરતી,
 ચેતો હજી ચિતમાંહ, વીર પસ્તાશો વળતી. ૨૦
 જૂની રીતી આર્યની, જીવો આપણી જોઇ;
 બાળલગ્નથી બાળને, વરાવતું નહિ કાઇ;
 વરાવતું નહિ કાઇ, વેદનો બેઠ વિચારો;
 ઈતિહાસિક આખ્યાન, ધ્યાનમાં તુર્ત ઉતારો;
 કહે ખુલાખીરામ, ધરો દુર ગાંડી ધૂની,
 જીવો આપણી જરૂર, આર્યની રીતી જૂની. ૨૧
 આવા અધર્મ આદરો, શિશુને કરી સંતાપ;
 છેક તમારું છૂટશે, પૂરણ ક્યમ કરિ પાપ-
 પૂરણ ક્યમ કરિ પાપ, આપ એ ઊર વિચારો;
 જગદીશને જવાપ, આપણા શું આ ચારો;
 કહે ખુલાખીરામ, ખચિત મળશે ક્યમ ખાતો?
 શિશુને ધાલો શૂળ, આદરી અધર્મ આવા!!!! ૨૨
 સવૈયો.

બાળપણે પરણાવિયે બાળક, આવક શી તેહ માંહી બતાવો;
 માટપણે કરતાં પરણિતર, જાવક શી તેમાં સમજાવો;

જો ઉલટું મુલટું કશુયે થયું, પૂરણ પાછળથી પસ્તાવો;
આવક જાવક સૂજન શાધિ, પ્રજા પછી પાવકમાં પધરાવો.

કં ૬૦ ૬૧૦

જ્ઞાતિ સમસ્તના ईશ્વર પ્રાર્થના.

દોહરા.

- દેવ દયા ધરિને લખત, બેશ પળાવો એહ;
સાડું સરવેનું કરો, નૂતન ધારી નેહ. ૧
- ઈશ્વર સમર્થ આપજો, નામ તમાડું નેક;
ભાગ્યશાળિ ભાવે ભજે, તન મન ધારી ટેક. ૨
- ઈચ્છા પૂરે અમ તણી, નિજના જાણી દાસ;
તમે કરો ત્રિલુવનપતી, સેવક સહ ઉરવાસ. ૩
- થાઠ રચ્યો છો ઠીક આ, વાદ વિનાની વાત;
છળ ખળ એમાં છો નહી, માંડણિ શુભ વિખ્યાત. ૪
- ગમતુ જોવિંદનું થયું, નહિ સંશય લવ લેશ;
નર સહ એ નિશ્ચય કર્યો, મનમાં ધરી મહેશ. ૫
- લાયક ગણી અમે લખ્યું, નમી ચરણ શ્રીનાથ;
લખત સદૈવ પળાવવું, છો તે હરિ તમ હાથ. ૬

સૂચના.

આ બુકો ત્રણ તરેહનાં પુઠાંથી તૈયાર કરવામાં આવીછે. અને તેની કિંમત ખરાબત ઉપર નજર રાખી ઓછી વતી રાખવામાં આવીછે તે નિચેપ્રમાણે.

૧ છીંટના શોભીતા ઓરડર પ્રેસ કરેલા પુઠા વાળી હંચીમ્મતના કાગળો વાપરી લાલ ઓરડરથી છપાવેલી તેની કિંમત રૂ.

૨ છીંટની પટ્ટી સાથે કાગળના બ્લડ પુઠાવાળી ઉપરની બ્લડ માંની કિંમત રૂ.

૩ રંગાળેલ કાગળોના પુઠાવાળી કાળી ઓરડરથી છપાવેલી કિંમત રૂ.

ઉપર પ્રમાણે તૈયાર કરેલી આ ઠરાવબુકો નિચે લખેલા ગામોમાં નિચે લખેલે ઠેકાણે મળશે.

મુસ્ત—દવે. પરભુશંકર જેભાઈ, કેલાર્ક—રમાલકાજ કોર્ટ.

ભરૂચ—વકિલ. જેઠાભાઈ કાળીદાસ.

નડીઆદ—હાકર. ભુલાભાઈ ઘેલલાભાઈ.

ઉમરેઠ—ભટ્ટ. નરોત્તમ મયારામ.

મહુધા—તાલુકારકુલ માસ્તર. રા. જેઠાલાલ તથા મેહેતા. છોટાલાલ ભવાનીશંકર.

સોજીત્રા—પંડ્યા. ઉમીઆશંકર હિંશ્વરજી.

મેહેમદાબાદ—ધ્રુવ. આપાલાલ વિશ્વનાથ.

આંણદ—દવે. કૃષ્ણારામ ડીરપારામ.

વસો—દવે. આશારામ જેશંકર.

વળી આ બુકો જેમને મંગાવવાની ઇચ્છા હોય તેમણે અમદાવાદ દેસાઈ. દેસાઈભાઈ કાલીદાસ ખેડાજીવાના સરકારી વકીલના શી. રનામાથી કિંમત પોહોચાડવાનો બંદોબસ્ત કરી પત્ર લખી મોકલેથ તેમને પોહોચાડવાની ગોઠવણ કરવામાં આવશે.

